

Załącznik do Uchwały
Nr 10 / 20 / 2022
Rady Powiatu Skarżyskiego
z dnia 2 marca 2022 r.

**POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ
OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE SKARŻYSKIM
NA LATA 2022 - 2026**

Powiat Skarżyski

SPIS TREŚCI

1.Wstęp.....	2
1.1 Pojęcie „Przemoc w rodzinie” w literaturze i prawie.....	2
2. Podstawy prawne.....	5
2.1 Procedura „Niebieskiej Karty”	6
3. Charakterystyka problemu przemocy w rodzinie w powiecie skarżyskim	8
4. Diagnoza zasobów instytucjonalnych w powiecie skarżyskim	11
5. Założenia programu	14
6. Oczekiwane rezultaty	15
7. Realizatorzy działań	15
8.Monitoring i ewaluacja	18

SPIS TABEL

Tabela nr1. Liczba mieszkańców powiatu skarżyskiego z podziałem na gminy.....	8
Tabela nr 2. Liczba wszczętych procedur „Niebieskich Kart” w powiecie skarżyskim na przestrzeni 5 lat.....	9
Tabela nr 3. Liczba osób które zostały zgłoszone do Programu korekcyjno-edukacyjnego w Powiatowym Ośrodku Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej w latach 2017 – 2021.....	10
Tabela nr 4. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w latach 2017 – 2021.....	11
Tabela nr 5. Podmioty zaangażowane w realizację poszczególnych kierunków działań.....	16

1. WSTĘP

„Przeraża mnie nie przemoc nielicznych, lecz cisza wielu.”

Martin
Luther King

Opracowanie powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie jest wykonaniem nałożonego na powiat obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. (Dz. U. 2021 poz. 1249).

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Skarżyskim na lata 2022- 2026 ma służyć wytyczeniu podstawowych kierunków działań zmierzających do poprawy sytuacji rodzin doznających przemocy, a także ochrony osób i rodzin zagrożonych przemocą. Uwzględnione w dokumencie założenia zostały wypracowane w oparciu o analizę danych zastanych oraz dotychczasowe doświadczenia przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy. Istotną rolę w realizacji wskazanych kierunków działań pełnić będą instytucje rządowe i samorządowe, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty podejmujące aktywność we wskazanym obszarze.

Niniejszy program skierowany jest do ogółu społeczeństwa, w szczególności do osób zagrożonych przemocą w rodzinie, osób stosujących przemoc w rodzinie oraz przedstawicieli służb społecznych. Jego wdrożenie ma na celu ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie skarżyskim oraz zapewnienie skutecznej ochrony osób zagrożonych bądź doznających przemocy.

1.1 POJĘCIE „PRZEMOC W RODZINIE” W PRAWIE I LITERATURZE

Podstawowym aktem prawnym odnoszącym się do zagadnienia „przemocy w rodzinie” jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. 1997 nr. 78 poz. 483 z późn. zm.)

Art. 30 Konstytucji RP wskazuje, że przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw. Jest ona nienaruszalna a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych, w tym jednostek samorządu terytorialnego. Przemoc ogranicza podstawowe prawa człowieka i wpływa na funkcjonowanie zarówno pojedynczych osób jak i całych społeczności. Szczególną ochronę zapewniono rodzinie i dziecku. Zgodnie z art. 71 Konstytucji RP rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji społecznej mają prawo do szczególnej pomocy ze strony instytucji

państwowych. Art. 72 wskazuje, iż Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a zadaniem władzy publicznej jest ochrona dziecka przed przemocą.

Warto wskazać, że art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005r. zawiera bardzo szczegółową i wyczerpującą definicję przemocy. Zgodnie z zapisami tego aktu prawnego przemoc to „jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodującą szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Kodeks Karny definiuje przemoc w rodzinie (art. 207 Kodeksu Karnego), jako znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny. W rozumieniu Kodeksu Karnego przemoc jest przestępstwem, które podlega karze:

- § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5,
- § 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8,
- § 2. Jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10,
- § 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1–2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Fundamentalną klasyfikacją jest podział przemocy na agresję psychiczną oraz agresję fizyczną. Niemniej jednak w ramach psychologii wyodrębnia się także: przemoc seksualną, ekonomiczną oraz zaniedbanie. Poniżej znajduje się syntetyczny opis poszczególnych form przemocy.

PRZEMOC FIZYCZNA - Celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub groźba uszkodzenia ciała. Skutkiem przemocy fizycznej mogą być złamania, siniaki, rany cięte, poparzenia, obrażenia wewnętrzne, np. popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, wykręcanie rąk, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, rzucanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp. dom i rodzina są miejscami, gdzie ten typ przemocy jest bardzo często stosowany pod postacią kar cielesnych.

PRZEMOC PSYCHICZNA - Inaczej emocjonalna - związana jest z naruszeniem godności osobistej. Oznacza powtarzające się poniżanie i ośmieszanie, manipulowanie dla własnych celów, wciąganie w konflikty, brak właściwego wsparcia, np. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę zainteresowania, uczuć czy szacunku, stałą

krytykę, wmawianie choroby psychicznej, izolację społeczną, czyli kontrolowanie i zakazywanie bądź ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, stosowanie gróźb, czy degradację werbalną (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie). Krzywdzenie psychiczne jest najbardziej nieuchwytną formą maltretowania człowieka. Trudno bowiem dostrzec pozornie niewidoczną przemoc posługującą się zazwyczaj słowem. Dopiero późniejsze skutki długotrwałej dewastacji psychicznej są zauważalne. Przemoc psychiczna to sytuacja, w której sprawca sprawuje psychologiczną kontrolę nad ofiarą. Sprawca przemocy psychicznej stara się przy tym doprowadzić do izolacji społecznej swojej ofiary. Ogranicza jej kontakty z sąsiadami, znajomymi, członkami rodziny. Często obraża znajomych, robi publiczne awantury, aż ofiara, zawstydzona jego zachowaniem, unika towarzystwa chcąc w ten sposób uniknąć wstydu. Sprawca przemocy psychicznej domaga się posłuszeństwa właściwie w każdej dziedzinie życia.

PRZEMOC SEKSUALNA - Kontakt seksualny podejmowany bez zgody ofiary. Natomiast przemoc seksualna wobec dzieci to wciąganie zależnych, niedojrzałych rozwojowo i niezdolnych do wyrażania pełnej zgody dzieci albo osób w wieku dorastania w seksualną aktywność naruszającą społeczne tabu i zasady życia rodzinnego. Jako przykłady tego rodzaju przemocy wymienia się: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp. W przemocy seksualnej, najmniej chodzi o sam seks. Najistotniejsze jest odzwierciedlenie i ugruntowanie relacji władzy, zaakcentowanie, kto jest silny, a kto musi ulec. Można wręcz mówić o socjalizacji mężczyzn do przemocy – bycia sprawcą i kobiecej socjalizacji do bycia ofiarą.

PRZEMOC EKONOMICZNA - Opisywana jest zazwyczaj jako używanie pieniędzy lub innych wartości materialnych do zaspokojenia potrzeb władzy i kontroli przez sprawcę. Pieniądze czy wartości materialne są używane zatem jako instrument, narzędzie do budowania jawnej lub ukrytej dominującej pozycji w rodzinie i stają się swojego rodzaju kartą przetargową. Wśród symptomów w zachowaniu sprawcy mogących dowodzić stosowania przemocy ekonomicznej można wyróżnić m.in.:

- pozbawianie środków do życia,
- niedawanie pieniędzy na podstawowe potrzeby,
- okradanie rodziny, zabieranie pieniędzy np. na hazard czy alkohol,
- ograniczanie dostępu do pieniędzy, np. wyliczanie pieniędzy na zakupy czy zabieranie karty kredytowej,
- ograniczanie możliwości korzystania ze wspólnych dóbr materialnych, np. mieszkania czy samochodu;
- kontrolowanie wydatków,
- obniżanie wartości zarobionych pieniędzy,
- obniżanie wartości i zdolności do samodzielnego życia,

- zastraszanie,
- przerzucanie odpowiedzialności za utrzymanie rodziny na partnerkę,
- przekupywanie dzieci prezentami itp.

ZANIEDBANIE - Jest naruszeniem obowiązku opieki ze strony osób bliskich, brak zaspokajania podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych, np. niezapewnianie odpowiedniego jedzenia, ubrania, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa.

W kontekście diagnozowania zjawiska przemocy warto zwrócić uwagę na formy przemocy w rodzinie wskazywane w literaturze przedmiotu. Zgodnie z nią akty przemocy przybierają formę „aktywnych nadużyć” bądź „biernych zaniedbań”. Wyszczególnia się, iż aktywna przemoc składa się z aktów nadużyć fizycznych, psychologicznych lub seksualnych, gdzie oprawca kieruje negatywne emocje bezpośrednio na ofiarę. W przypadku drugiej grupy istotne jest okazywanie braku zainteresowania ofiarą – jej zaniedbanie. Badania pokazują, że możliwe jest wskazanie czynników, których występowanie w rodzinie zwiększa ryzyko zaistnienia działań przemocowych wobec dziecka. W literaturze grupuje się je w trzy główne kategorie:

- czynniki związane z dzieckiem,
- czynniki rodzinne,
- czynniki środowiskowe.

W przypadku pierwszej grupy czynników wskazuje się, że różne cechy dziecka związane m.in. z płcią, niepełnosprawnością, zachowaniami dziecka mogą wywoływać w rodzicach/ opiekunach zachowania przemocowe. W przypadku czynników ryzyka odnoszących się do systemu rodzinnego wyszczególnia się kwestie związane m.in. z samotnym rodzicielstwem, niespokrewnionymi dorosłymi mającymi wpływ na wychowanie dziecka, doświadczeniem przez rodziców/ opiekunów przemocy. Czynniki środowiskowe odnoszą się do sytuacji społecznej rodziny i środowiska, w którym funkcjonuje. Wskazuje się tu na np. zagadnienia deprywacji społecznej, ubóstwa, izolacji społecznej rodziny. Przy planowaniu działań mających służyć przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz ochronie ofiar przemocy należy mieć na uwadze złożoność problemu, w tym mnogość powodów przemocy.

2. PODSTAWY PRAWNE

Podstawowym aktem prawnym, który obejmuje wskazaną tematykę jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2021 poz. 1249). Zapisy tej ustawy określają zadania własne powiatu związane z prowadzeniem polityki społecznej w odniesieniu do wskazanego zagadnienia. Dodatkowo Program realizowany będzie w oparciu o następujące zapisy:

- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Art. 31, Art. 40, Art.47),
- Powszechną Deklarację Praw Człowieka (Art. 3, Art. 5, Art. 12),
- Konwencję o Prawach Dziecka (Art. 19 § 1, Art. 19 § 2),

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2021 poz. 2268 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2020 poz. 1359),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2021 poz. 1119 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2020 poz. 2050 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2020 poz. 821z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. 2020 r. poz. 920),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2021, poz. 1372 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji (Dz. U. 2021 poz. 1372 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. 2020 poz. 360 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 2020 poz. 30 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011 r. nr 209, poz. 1245),
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 448),
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz.U. 2019 poz. 2080),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. z 2011 r. nr 50 poz. 259).

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Skarżyskim na lata 2022- 2026 jest zgodny również z zapisami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Skarżyskim na lata 2021– 2023 przyjętej uchwałą nr 214/XXX/2021 Rady Powiatu Skarżyskiego z dn. 25.02.2021.

2.1.PROCEDURA „NIEBIESKIEJ KARTY”

Podstawowym narzędziem służącym uruchomieniu działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest procedura „Niebieskiej Karty”. Może ona zostać zainicjowana przez Policję, Ośrodek Pomocy Społecznej lub Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Dotyczy ona członków rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie. Co ważne, założenie Niebieskiej Karty

nie jest równoznaczne ze złożeniem zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa. Nie stanowi też podstawy do wszczęcia postępowania karnego, ale w przypadku, gdy ofiara zdecyduje się złożyć zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa, może ona zostać wykorzystana jako dowód procesowy. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" wprowadziło do procedury cztery rodzaje kart: A, B, C i D.

Niebieska Karta A – jest wypełniana przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia w przypadku podejrzenia, że w rodzinie występuje przemoc. Jej wypełnienie oznacza, że procedura mająca na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie została wszczęta. Niebieska Karta A zawiera dane osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, dane osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, ich adresy zamieszkania, formę przemocy w danej rodzinie, dane świadków przemocy. W kwestionariuszu znajdują się także różne pytania, np. od jak dawna zachowania przemocowe występują w rodzinie, czy osoba stosująca przemoc była już wcześniej za nią karana, czy nadużywa alkoholu lub innych środków odurzających. Wypełniona Karta powinna zawierać dane wszystkich członków rodziny, dane na temat stanu zdrowia osoby dotkniętej przemocą oraz podjęte działania w ramach interwencji.

Niebieska Karta B – jest to pisemna informacja, którą przekazuje się podczas spisania Niebieskiej Karty A osobie doznającej przemocy. Druk zawiera pouczenie o tym, czym jest przemoc w rodzinie, kto może być ofiarą przemocy w rodzinie, jakie istnieją formy przemocy, a także, jakie są obowiązki policjanta w sytuacji stania się świadkiem przemocy oraz obowiązki prokuratora.

Niebieska Karta C – druk wypełniają członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie lub grupa robocza powołana przez Zespół na posiedzeniu, na które zaproszono osobę doznającą przemocy w rodzinie. Jeżeli osoba doznająca przemocy w rodzinie nie zgłosiła się pomimo zaproszenia, kartę wypełnia się w innych okolicznościach podczas kontaktu z tą osobą. Wypełniony druk zawiera dane osoby pokrzywdzonej i stosującej przemoc, opis sytuacji rodzinnej, zawodowej, ekonomicznej, mieszkaniowej, zdrowotnej, sytuację dzieci. Podejmowany jest indywidualny plan pomocy dla osoby pokrzywdzonej – działania jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia. Osoba pokrzywdzona może podjąć pewne zobowiązania w odniesieniu do sytuacji, w jakiej się znajduje. Podjęta zostaje decyzja o częstotliwości okresowej oceny sytuacji rodziny. Druk kończy się weryfikacją indywidualnego planu pomocy i podpisany jest przez przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego.

Niebieska Karta D – druk wypełniają członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie lub grupa robocza powołana przez Zespół na posiedzeniu, na które wezwano osobę stosującą przemoc w rodzinie. Jeżeli osoba stosująca przemoc w rodzinie nie zgłosiła się pomimo wezwania, kartę wypełnia się w innych okolicznościach podczas kontaktu z tą

osobą. Wypełniony druk zawiera dane osoby stosującej przemoc, formy stosowanej przemocy, informacje o świadkach przemocy, dane na temat karalności tej osoby, czy jej ewentualnych uzależnień, informacje na temat leczenia odwykowego, problemów z prawem, a także historię jej zobowiązań. Zaznacza się działania względem osoby stosującej przemoc i częstotliwość okresowej oceny jej sytuacji. Następnie zespół lub grupa robocza analizują zgłoszoną sprawę, przygotowują plan pomocy rodzinie i realizują go. Procedura „Niebieskiej Karty” kończy się w momencie zrealizowania strategii i wyeliminowania problemu przemocy w rodzinie.

3. CHARAKTERYSTYKA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE SKARŻYSKIM.

Powiat skarżyski jest jednym z 13 powiatów województwa świętokrzyskiego, położony jest w jego północnej części, na pograniczu z województwem mazowieckim. Miasto stało się siedzibą powiatu po reformie administracji w 1998 roku. Powiat tworzą: miasto Skarżysko Kamienna, miasto i gmina Suchedniów oraz gminy wiejskie Bliżyn, Łączna i Skarżysko Kościelne. Graniczy z czterema powiatami: starachowickim, koneckim, kieleckim i powiatem szydłowieckim w woj. mazowieckim. Jego powierzchnia wynosi 395,4 km² i jest zamieszkiwana przez 73.163 (dane GUS na koniec 2020 r.) mieszkańców z czego 51,8% stanowią kobiety a 48,2% mężczyźni. Średni wiek mieszkańców wynosi 45,3 lat.

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców powiatu skarżyskiego z podziałem na gminy.

Wyszczególnienie	Powierzchnia (km ²)	Liczba mieszkańców
Skarżysko - Kamienna	64,4 km ²	44.260
Gmina Suchedniów	75,0 km ²	10.036
Gmina Skarżysko - Kościelne	53,2 km ²	5.951
Gmina Bliżyn	141,2 km ²	7.995
Gmina Łączna	61,7 km ²	4.921

Opracowanie własne na podstawie danych GUS 2020 r.

Jak wcześniej wspomniano, jednym z zadań własnych powiatu jest opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Podstawą planowania działań w tym zakresie jest analiza problemu przemocy w rodzinie w odniesieniu do powiatu skarżyskiego.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie występującego na terenie powiatu skarżyskiego została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej, Ośrodków Pomocy Społecznej działających na terenie poszczególnych gmin powiatu oraz Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych.

Jednym z elementów, który może pokazywać skalę zjawiska przemocy jest liczba „Niebieskich Kart”. Jest to procedura obejmująca ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez

przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Tabela nr 2. Liczba wszczętych procedur „Niebieskich Kart” w powiecie skarżyskim na przestrzeni 5 lat

Lp.	Wskaźniki	2017	2018	2019	2020	2021
1	Liczba osób wobec, których wszczęto procedurę Niebieskiej Karty	250	182	211	317	154
2	Liczba wypełnionych Niebieskich Kart przez ośrodki pomocy społecznej, GKRPA, instytucje oświatowe i Policję.	250	186	283	331	161
Ogółem Powiat skarżyski		500	368	494	648	315

Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodków Pomocy Społecznej oraz Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat (2017- 2021) liczba wszczętych procedur Niebieskich Kart w powiecie skarżyskim była największa w 2020 roku, natomiast w roku 2021 wszczęto tych procedur najmniej.

Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie podejmuje także Powiatowe Centrum Pomocy Społecznej. Powiat skarżyski realizuje działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, które znajdują się w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Do zadań własnych Powiatu według ww. ustawy należy opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a także zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia i interwencji kryzysowej. Do 2019 r. na terenie powiatu skarżyskiego funkcjonował Hostel dla małoletniego z opiekunem, który mieścił się przy Zespole Placówek Opiekuńczo- Wychowawczych i Interwencji Kryzysowej „Przystań” w Skarżysku- Kamiennej. Jednak w związku ze zmianą struktury organizacyjnej tej placówki podyktowaną koniecznością dostosowania jej standardów do wymogów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej mieszczący się tam Hostel dla małoletniego z opiekunem został zlikwidowany. W związku z powyższym od 2019 r. na terenie powiatu skarżyskiego nie ma placówki ani ośrodka zapewniającego miejsca noclegowe dla osób doznających przemocy w rodzinie. Powiat

Skarżyski czyni starania dotyczące utworzenia domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz miejsca tymczasowego pobytu dla osób dotkniętych przemocą domową.

Ponadto należy zauważyć, że Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej udziela wsparcia zarówno osobom doświadczającym przemocy jak i osobom stosującym przemoc w rodzinie. W świetle zapisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie PCPR opracował Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017- 2021, oraz Program korekcyjno- edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Zgodnie z art. 6 ust.4 pkt.2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez powiat. Środki na realizację zadania, w myśl art. 6 ust. 5 powołanej wyżej ustawy zapewnia budżet państwa. Wspomniany wyżej Program w powiecie skarżyskim został przyjęty Uchwałą Rady Powiatu Nr 22/XXI/2021 z dn.25.03.2021. Reasumując realizacja Programu jest możliwa jedynie wtedy, gdy są na to zadanie przyznane środki finansowe i gdy podmiot realizujący zadanie dysponuje osobami które posiadają kwalifikacje niezbędne do jego realizacji - Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.

Tabela nr 3. Liczba osób które zostały zgłoszone do Programu korekcyjno- edukacyjnego w Powiatowym Ośrodku Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku – Kamiennej w latach 2017 - 2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób zgłoszonych do Programu:	48	27	22	17	29
Liczba osób które podjęły realizację Programu Korekcyjno- edukacyjnego	21	27	21	17	19
Liczba osób, które ukończyły Program:	9	13	10	6	6

Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej

Jak wynika z danych w powyższej tabeli największa ilość osób zgłoszonych do Programu dla osób stosujących przemoc w rodzinie była w 2018 r. Na przestrzeni 5 lat do Programu zostało zgłoszone 143 osoby. Nadmienić należy iż obowiązek realizacji mają osoby skazane prawomocnym wyrokiem z 207 art. KK oraz 72 art. KK §1 pdp. 7 B. Ilość skierowanych osób była wynikiem dobrej współpracy z sądem i prokuraturą rejonową w Skarżysku- Kamiennej. Należy także zauważyć, że świadomość społeczeństwa powiatu skarżyskiego przyczyniła się do większej ilości osób, które zgłosiły się bez nakazu. W 2018 roku, ze zgłoszonych 27 osób, wszyscy podjęli realizację Programu. Natomiast kolejne

lata 2019, 2020 oraz 2021, przypadające na okres obostrzeń wynikających z trwającej pandemii SARS-CoV-2 spotkania grupowe odbywały się w małych grupach 4-5 osobowych z zachowaniem nakazanych procedur. Ze względu na sytuację epidemiczną ograniczeniem zostały dotknięte ważne działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Na przestrzeni zdawczych 5 lat, 105 osób podjęło realizację Programu, a 44 osoby ukończyły jego realizację otrzymując stosowne zaświadczenie.

Z jednej strony są to działania wzmacniające skuteczność ofiar przed sprawcami przemocy, a z drugiej strony istotne są działania powstrzymujące sprawców i prowadzące do zakończenia przemocy w rodzinie. Takim właśnie działaniom ma służyć Program korekcyjno- edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Należy zaznaczyć, że Program pełni rolę pomocniczą i jest uzupełnieniem podstawowej terapii alkoholowej jeśli uczestnik taką terapię realizuje. Program zawiera elementy edukacyjne polegające na przekazaniu wiedzy na temat przemocy. Ma także charakter korekcyjny polegający na trenowaniu umiejętności zachowań nieagresywnych.

Należy wskazać, że jednym z najczęstszych powodów korzystania z pomocy psychologicznej w latach 2017 - 2021r. były kryzysy rodzinne i małżeńskie a także przemoc w rodzinie. Również najczęściej udzielane porady prawne dotyczyły aspektów związanych z sytuacją rodzinną: spraw rozwodowych, konfliktów rodzinnych, przemocy w rodzinie.

Tabela nr 4. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w latach 2017 - 2021

Lp.	Wskaźniki	2017	2018	2019	2020	2021
1	Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2017 - 2021	430	542	560	579	331
2	Liczba specjalistycznych konsultacji prawnych, psychologicznych, socjalnych i pedagogicznych udzielonych osobom dotkniętych przemocą w rodzinie	388	227	626	272	557

Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku-Kamiennej

Na terenie gmin powiatu skarżyskiego wobec osób doznających przemocy wprowadzono wielozakresowe poradnictwo – psychologiczne, pedagogiczne, prawne, socjalne, oraz działalność informacyjną. Analizując dane z 5 gmin powiatu skarżyskiego, zauważyć można, iż w okresie 2017 – 2020 wzrastała liczba osób doznających przemocy w rodzinie, natomiast w 2021 r. liczba ta spadła, czego powodem może być zwiększenie świadomości społeczeństwa dotyczącego zjawiska przemocy jak również zwiększenie się liczby dostępnych punktów konsultacyjnych na terenie powiatu skarżyskiego.

4. DIAGNOZA ZASOBÓW INSTYTUCJONALNYCH W POWIECIE SKARŻYSKIM

Zadania realizowane przez Powiat Skarżyski w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie obejmują wielopłaszczyznową współpracę jednostek tj:

1. Sąd Rejonowy w Skarżysku- Kamiennej rozpatruje sprawy z zakresu prawa karnego, cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz pracy i ubezpieczeń społecznych.

2. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Skarżysku - Kamiennej, gdzie kuratorzy sądowi będący funkcjonariuszami publicznym realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.

3. Prokuratura Rejonowa w Skarżysku- Kamiennej, do której podstawowych zadań jako organ ochrony prawnej - organ ścigania, należy zapewnienie udziału prokuratora w postępowaniach prowadzonych na podstawie ustawy przed sądami powszechnymi.

4. Powiatowa Komenda w Skarżysku- Kamiennej i Komisariat Policji w Suchedniowie.

Do podstawowych zadań Policji należy m. in. ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców (prowadzenie interwencji w przypadku wystąpienia zjawiska przemocy domowej, zapewnienie ofiarom doraźnej pomocy, informowanie ofiar i świadków o przysługujących im prawach, prowadzenie działań prewencyjnych wobec sprawców przemocy).

5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej wykonuje zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej, które w szczególności dotyczą prowadzenia specjalistycznego poradnictwa, udzielania informacji o prawach i uprawnieniach, pomocy w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, prowadzenia ośrodków interwencji kryzysowej, tworzenia i wdrażania programów z zakresu pomocy społecznej (w tym programów pomocy dziecku i rodzinie) oraz realizacja zadań z nich wynikających, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia. Ponadto w przypadku niemożności zapewnienia dziecku lub braku opieki i wychowania przez rodziców (w tym z powodu przemocy w rodzinie) powiat organizuje pieczę zastępczą, której realizatorem jest wskazana jednostka.

6. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający w strukturach PCPR w Skarżysku- Kamiennej, którego działalność polega na udzielaniu specjalistycznej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, socjalnej a w zależności od potrzeb również poradnictwa prawnego, w celu przywrócenia równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a w konsekwencji

uniemożliwienie przejścia reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Do zadań POIK należy m.in. współpraca z innymi jednostkami różnych szczebli i organizacjami.

7. Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji (Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna) w Skarżysku-Kamiennej udziela pomocy psychologicznej i pedagogicznej dzieciom i młodzieży oraz rodzicom w szczególności w formie indywidualnych lub grupowych zajęć terapeutycznych dla dzieci i młodzieży, terapii rodziny, grup wsparcia, warsztatów, porad i konsultacji, wykładów i prelekcji oraz działalności informacyjno-szkoleniowej.

8. Ośrodki Pomocy Społecznej w Skarżysku- Kamiennej, Skarżysku Kościelnym, Suchedniowie, Bliżynie i Łącznej, wykonują gminne zadania z zakresu pomocy społecznej (w tym w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie) w szczególności polegające na pracy socjalnej, przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków, opracowaniu i realizacji projektów socjalnych i programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia (tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną oraz gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, opracowanie i realizacja programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie)

9. Interdyscyplinarne Zespoły ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej, Skarżysku Kościelnym, Suchedniowie, Bliżynie i Łącznej, mają za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych, bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią, opracowywanie i realizacja indywidualnych planów pomocy i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorowanie sytuacji w tych rodzinach.

10. Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skarżysku- Kamiennej, Skarżysku Kościelnym, Suchedniowie, Bliżynie i Łącznej, do zadań których należy m. in. inicjowanie działań w zakresie zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osób uzależnionych od alkoholu, a także prowadzenie profilaktycznych działań informacyjno- edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, a także udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej a także ochrony ofiar przemocy domowej.

11. Placówki edukacyjne (oświatowe), gdzie obok zadań edukacyjnych mają za zadanie wspieranie rodziców poprzez prowadzenie działań z zakresu komunikacji interpersonalnej pomiędzy dziećmi a rodzicami, profilaktyki uzależnień, kształtowania umiejętności wychowawczych a także zadania z przystosowania społecznego.

12. Organizacje pozarządowe, których sfera zadań publicznych obejmuje m. in. zadania w zakresie pomocy społecznej (w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób), porządku i bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, ochrony i promocji zdrowia, nauki, edukacji, oświaty

i wychowania, działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn, dzieci i młodzieży oraz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka.

5. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Cel główny i cele szczegółowe:

Celem głównym programu jest:

**Podniesienie skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie powiatu skarżyskiego**

By skutecznie realizować zakładany cel główny określono cele szczegółowe i kierunki działań. Wszelkie cele i działania zaplanowane w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą.

Cel szczegółowy 1. Wspieranie rozwoju instytucji samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym w zakresie infrastruktury,

1. Rozwinięcie sieci placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w szczególności o dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
2. Zwiększenie bazy lokalowej na terenie powiatu w zakresie powstawania mieszkań chronionych dla ofiar przemocy w rodzinie,
3. Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych i innych związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w oparciu o pozyskane środki zewnętrzne.

Cel szczegółowy 2. Nawiązanie, wzmacnianie współpracy pomiędzy podmiotami w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,

1. Zachęcenie gmin do zawierania porozumienia o współpracy z PCPR w zakresie uczestnictwa w Zespołach Interdyscyplinarnych do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,

2. Podejmowanie współpracy z kuratorami sądowymi, prokuraturą, sądami, policją w celu zwiększenia liczby osób uczestniczących w programie korekcyjno- edukacyjnym dla osób stosujących przemoc,

Cel szczegółowy 3. Badanie i monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie oraz skuteczności działań pomocowych,

1. Stworzenie kompleksowego narzędzia umożliwiającego monitorowanie zjawiska przemocy na terenie powiatu skarżyskiego.

Cel szczegółowy 4. Upowszechnianie informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości udzielenia wsparcia osobom dotkniętym przemocą,

1. Opracowanie i opublikowanie informatora zawierającego podstawową wiedzę o zjawisku przemocy w rodzinie: informacje prawne oraz wskazania miejsc/ placówek, w których mieszkańcy powiatu skarżyskiego mogą uzyskać pomoc wraz z określeniem możliwego wsparcia w danym miejscu,

2. Realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży m.in. w szkołach i świetlicach gminnych,

3. Wzmocnienie oferty punktów konsultacyjnych dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie w gminach powiatu skarżyskiego.

Cel szczegółowy 5. Wzmocnienie kadr pracowników służb społecznych i innych podmiotów zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i ochroną jej ofiar.

1. Realizacja działań mających na celu wsparcie pracowników służb społecznych, m.in. poprzez grupy wsparcia, superwizję.

2. Doskonalenie zawodowe kadr służb społecznych i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i ochroną jej ofiar.

6. OCZEKIWANE REZULTATY

Zakłada się, że działania podejmowane w ramach realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Skarżyskim na lata 2022-2026 zwiększą skuteczność pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym oraz dotkniętym przemocą, w szczególności poprzez:

- zacieśnienie współpracy pomiędzy podmiotami świadczącymi pomoc,
- wsparcie rozwoju podmiotów świadczących pomoc, w tym pozyskiwanie środków ze źródeł zewnętrznych celem rozbudowy infrastruktury służącej realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy i niwelowania jej skutków,

- utrzymanie wysokiej jakości udzielanej pomocy oraz rozwój
- podniesienie świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- szczegółowe zdiagnozowanie problemu przemocy w powiecie skarżyskim.

7. REALIZATORZY DZIAŁAŃ

Koordynatorem Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Skarżyskim na lata 2022-2026 jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które będzie współpracować z szeregiem instytucji jak m.in.

- Starostwo Powiatowe,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Skarżysku- Kamiennej,
- Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchedniowie,
- Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej w Bliżynie, Skarżysku Kościelnym i Łącznej,
- Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Skarżysku- Kamiennej,
- Interdyscyplinarne Zespoły ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej, Suchedniowie, Skarżysku Kościelnym, Bliżynie i Łącznej,
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów w Skarżysku- Kamiennej, Suchedniowie, Skarżysku Kościelnym, Bliżynie i Łącznej,
- Sąd Rejonowy w Skarżysku- Kamiennej,
- Komenda Powiatowa Policji w Skarżysku- Kamiennej i Komisariat Policji w Suchedniowie,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Skarżysku- Kamiennej,
- Prokuratura Rejonowa w Skarżysku- Kamiennej.

Tabela nr 5. Podmioty zaangażowane w realizację poszczególnych kierunków działań

Cele	Kierunki działań	Realizatorzy działań
Cel szczegółowy 1. Wsparcie rozwoju instytucji samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym w zakresie infrastruktury	Rozwinięcie sieci placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w szczególności o dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	PCPR, Samorząd powiatowy, Samorząd gminny, Organizacje pozarządowe, Marszałek woj. świętokrzyskiego
	Zwiększenie bazy lokalowej na terenie powiatu w zakresie powstawania mieszkań chronionych dla ofiar przemocy	PCPR, Samorząd powiatowy, Samorząd gminny, Marszałek woj. świętokrzyskiego, Wojewoda świętokrzyski,

	w rodzinie	Organizacje pozarządowe
	Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację programów korekcyjno-edukacyjnych i innych związanych z przeciwdziałaniem zjawisku przemocy w rodzinie.	PCPR, Samorząd powiatowy, Wojewoda świętokrzyski, Marszałek woj. Świętokrzyskiego, Organizacje pozarządowe
Cel szczegółowy 2. Nawiązanie, wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	Zachęcenie gmin do zawierania porozumienia o współpracy z PCPR w zakresie uczestnictwa w Zespołach Interdyscyplinarnych do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.	PCPR, Samorząd gminny, Zespoły Interdyscyplinarne
	Podejmowanie współpracy z kuratorami sądowymi, prokuraturą, sądami, policją w celu zwiększenia liczby osób uczestniczących w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc	Kuratorzy sądowi, Zespoły kuratorskie, Sądy, PCPR, OPS, Prokuratura, Zespoły Interdyscyplinarne, Grupy robocze, Policja
	Promowanie tworzenia i funkcjonowania organizacji pozarządowych zajmujących się tematyką przemocy w rodzinie i wsparciem ofiar.	Rzecznik Prasowy Powiatu, Rada Pożytku Publicznego, OPS, Lokalne media – radio, telewizja, prasa
Cel szczegółowy 3. Badanie i monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie oraz skuteczności działań pomocowych.	Przygotowanie kompleksowego narzędzia umożliwiającego monitorowanie zjawiska przemocy na terenie powiatu skarżyskiego	OPS, PCPR, Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja
Cel szczegółowy 4. Upowszechnianie informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości udzielenia wsparcia osobom dotkniętym przemocą	Opracowanie i opublikowanie informatora zawierającego podstawową wiedzę o zjawisku przemocy w rodzinie: informacje prawne oraz wskazania miejsc/placówek, w których mieszkańcy	OPS, PCPR, Ośrodki Opieki Zdrowotnej

	powiatu krakowskiego mogą uzyskać pomoc wraz z określeniem możliwego wsparcia w danym miejscu	
	Realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży w szkołach, w świetlicach gminnych	PCPR, placówki edukacyjne, Komisja Bezpieczeństwa, Komisja Rady Powiatu, Samorząd gminny, Organizacje pozarządowe, Policja
	Wzmocnienie oferty punktów konsultacyjnych dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie w gminach	PCPR, OPS, Samorząd gminny, Specjaliści praktycy, Organizacje pozarządowe
Cel szczegółowy 5. Wzmocnienie kadr pracowników służb społecznych i innych podmiotów zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i ochroną jej ofiar	Realizacja działań mających na celu wsparcie pracowników służb społecznych, m.in. poprzez grupy wsparcia, superwizję	PCPR, OPS, placówki działające na rzecz osób niepełnosprawnych i seniorów,
	Doskonalenie zawodowe kadr służb społecznych i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i ochroną jej ofiar	kadra zatrudniona w placówkach działająca w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych i starszych, OPS, placówki edukacyjne, PCPR

8. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

W trakcie realizacji programu mogą pojawić się nowe okoliczności, czy problemy, które nie były brane pod uwagę podczas jego opracowania. Dlatego koniecznością jest prowadzenie ewaluacji. Na bieżąco należy weryfikować cele, zadania i sposoby ich realizacji. Program ma charakter otwarty i w razie zaistnienia potrzeby istnieje możliwość wprowadzania w nim zmian i uzupełniania o istotne dla jego realizacji informacje. Monitoring programu będzie polegał na corocznym zbieraniu informacji na temat postępów w jego realizacji, przedstawianych następnie Radzie Powiatu Skarżyskiego wraz ze sporządzanym co roku sprawozdaniem z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej.